

Presentatie Ronde Tafel Tweede Kamer: Stand van zaken financiële sector

Tien jaar na de financiële crisis is vrijwel iedereen ervan overtuigd dat het bovenal een *morele* crisis was. Niet de klant stond centraal bij de banken, maar de bankier en de aandeelhouder.

Klimaatcrisis, energie-afhankelijkheid, extreme ongelijkheid, schaarste aan natuurlijke hulpbronnen en schoon water, plastic soep, belastingontwijking, leefbare lonen, gendergelijkheid, dierenwelzijn en onveiligheid: allemaal zaken waarin banken een verschil kunnen maken door de belangen van de samenleving centraal te stellen. Juist de Nederlandse banken, die volop investeren in de handel in grondstoffen, in de energiesector, transport, landbouw en woningen en vastgoed, kunnen bijdragen aan oplossingen. Het is daarom goed dat de druk op financiële instellingen toeneemt om duurzamer te worden en de samenleving meer centraal te stellen. Druk vanuit de politiek, overheid, EU en VN.

In de afgelopen tien jaar probeerden banken de stap te zetten van 'bankier en bonus centraal' naar 'klant centraal'. Tien jaar na de crisis hebben banken ook stappen gezet op het gebied van duurzaamheid. De Nederlandse banken verbeterden hun mvo-beleid, zo blijkt uit nieuw onderzoek van de Eerlijke Bankwijzer dat morgen (13 december) wordt gepubliceerd. Banken financieren langzamerhand meer duurzame bedrijven en initiatieven. Banken tekenden een convenant over mensenrechten met overheid, ngo's en vakbonden. Dit jaar publiceerden banken een gezamenlijke 'ambitie' om uiterlijk in 2020 de klimaatimpact van hun investeringen en financieringen te meten en publiceren, en doelen te stellen om deze impact te verkleinen. Ondanks al deze mooie intenties en stappen voorwaarts, bleven banken onder vuur liggen vanwege tekortschietend verantwoord ondernemerschap.

ABN Amro kreeg herhaaldelijk kritiek vanwege tekortschietend risicobeleid tegenover klanten die beticht worden van corruptie, zoals het Russische oliebedrijf Gunvor. ING moest in september het OM 775 miljoen euro betalen om te ontkomen aan strafvervolging wegens inadequaat optreden tegen witwassen door klanten. 'De commerciële doelstellingen prevaleerden boven de wet', aldus het OM. Eind 2017 bleken ING en Rabobank drie granietimporteurs te financieren die graniet inkopen uit steengroeven waar kinderarbeid en schuldslavernij is aangetoond. ABN Amro, ING en Rabobank financieren al jaren palmoliebedrijven die structureel in het nieuws zijn vanwege landroof en ontbossing. Begin 2018 bleken Rabobank, ING en ABN Amro voor miljarden zeer dieronvriendelijke vleesproductiebedrijven te financieren, waaronder plofkippigiganten. In oktober bleken ABN Amro, ING en Rabobank voor samen 10,9 miljard euro te lenen aan vijf mijnbouw- en olie- en gasbedrijven die betrokken zijn bij ernstige mensenrechtenschendingen; de banken weigeren openheid te geven over de vraag of men de relaties heeft benut om op te komen voor de slachtoffers van die schendingen. In november bleek dat ABN Amro en ING in de twee jaar na ondertekening van het Klimaatakkoord van Parijs de financiering van fossiele energiebedrijven (olie-, kolen- en gas) niet hebben verminderd. Bij beide banken gaat ruim 80 procent van de energieleningen naar fossiele energiebedrijven; bij ABN Amro steeg dat percentage zelfs duidelijk ten opzichte van vier jaar geleden. Bij Rabobank is de verhouding 50-50. Banken ondermijnen dus het Parijs-akkoord met geld van de betaal- en spaarrekeningen van klanten. Zeven grote levensverzekeraars op de Nederlandse markt beleggen voor 29 miljard euro in aandelen en obligaties van fossiele energiebedrijven. Zij steken slechts één vijftiende van dat bedrag in duurzame energiebedrijven.

Maatschappelijke argwaan zal blijven bestaan zolang banken en verzekeraars niet uitleggen wat ze concreet doen om bedrijven waarin ze investeren aan te sporen om misstanden te voorkomen en aan te pakken, en duurzame producten, diensten en productiemethodes te ontwikkelen. En wat dit alles oplevert voor mens, dier en milieu. Ondanks intenties, 'ambities', aangescherpt mvo-beleid en duurzaamheid overleggen investeren Nederlandse banken en verzekeraars samen jaarlijks voor tientallen miljarden in bedrijven die fors negatief bijdragen aan klimaatverandering en betrokken zijn bij corruptie, belastingontwijking en schendingen van mensen- en arbeidsrechten. De morele crisis duurt voort zolang banken zichzelf niet fundamenteel opnieuw definiëren en naast het belang van de klant ook dat van de samenleving

voorstellen. Een actieve overheidsrol om de financiële sector hiertoe aan te sporen, in lijn met onder meer de OESO-richtlijnen, UNGPs en de SDG's, blijft relevant.

Acht aanbevelingen aan regering en de Tweede Kamer:

1. Voer de Motie Dik-Faber/Van Veldhoven¹ uit. Maak harde afspraken met banken en andere financiële instellingen om vanaf 2019 de klimaatimpact van investeringen te publiceren en gefinancierde emissies in lijn te brengen met de doelstellingen van 'Parijs'. Beperk inzet hierbij niet tot maximaal 2 graden maar tot maximaal 1,5 graad temperatuurstijging, conform de motie.
2. Moedig banken en andere financiële instellingen aan zinvolle(re) Key Performance Indicators (KPI's) op het gebied van IMVO te publiceren, gericht op de core-business van banken. De vorige minister van Financiën sprak zich al uit voor KPI's voor banken op het gebied van IMVO.
3. Neem stevige(r) duurzaamheidseisen, o.a. op het gebied van klimaatverandering, op in de tender ten behoeve van een nieuwe huisbankier voor de overheid.
4. Ondersteun banken en beleggers in het verduurzamen van hun krediet- en beleggingsportfoli'o's, door publicatie van broeikasgasemissies door bedrijven wettelijk verplicht te stellen en hun CO₂-uitstoot met een reële prijs te belasten.
5. Voer een goede inhoudelijke impactevaluatie uit naar de effectiviteit van IMVO-convenanten, waaronder die voor de bank- en verzekeringssector. Voer aanvullende maatregelen door wanneer de impact van convenanten tekortschiet. Het bankenconvenant richt zich bijvoorbeeld uitsluitend op mensenrechten en laat andere grote mvo-thema's (klimaat, ontbossing, water etc.) liggen.
6. Om vrijblijvendheid te voorkomen: voer IMVO-wetgeving in die vrijwillige initiatieven ondersteunt. IMVO-convenanten moeten een kans krijgen, maar vervangen geenszins goede wetgeving. Wetgeving kan financiële instellingen kaders geven voor *wat* men moet doen, convenanten kunnen helpen bij *hoe* dit te doen.
7. Steun actief de totstandkoming van een VN-verdrag dat internationale bedrijven verplicht de mensenrechten te respecteren.
8. Pak het witwassen door bankklanten aan. Eis dat banken hun bodemgrens aangeven voor leningen in geval van corruptie, witwassen en belastingontduiking en -ontwijking. Laat banken publiceren met hoeveel bedrijven zij hierover een dialoog voerden en met welk resultaat. Laat ten slotte banken van bedrijven waaraan zij financiële diensten verlenen – multinationals én mkb'ers – eisen dat ze openbaar maken wie de uiteindelijke begunstigen of eigenaren zijn.

Meer informatie:

Peter Ras

Sr. Beleidsadviseur Duurzame Financiële Sector Oxfam Novib

Projectleider Eerlijke Bankwijzer

070-3421621/ Peter.Ras@oxfamnovib.nl

Eerlijke Bankwijzer en Eerlijke Verzekeringswijzer zijn onderdeel van de Eerlijke Geldwijzer.

Een samenwerkingsverband van Amnesty International, FNV, Milieudefensie, Oxfam Novib, Pax en World Animal Protection.

Eerlijke Geldwijzer is onderdeel van Fair Finance Guide International (FFGI).

www.fairfinanceguide.org

¹<https://www.parlementairemonitor.nl/9353000/1/j9vvi5epmj1ey0/vk48ato1hja>